tasakaalukust. Linnade esindajate juurdetuleku järel okt. alul ettevõetud uued juhataja valimised tõid sellele kohale O. Strandman'i (vt.). W., kes oma politilistelt vaadetelt oli senini olnud kodanline radikaal, lähenes nüüd haavunult eesti enamlastele ja astus 1918. a. eesti kommunistliku partei liikmeks. Aprillis 1918 Venemaale siirdunud, toimis W. selle a. lõpul enamliste vägede sissetungi ajal Eestisse Eesti Töörahva Kommuuna (vt. J. Anvelt) nõukogu liikmena, korraldades enamlaste kätte langenud Eestimaa osades kooliolusid ja äratades tähelepanu usuvastase esinemisega kirikuis. Enamliste vägede Eestist väljalöömise järel loobus W. politikast ja andus haridustööle. Mais 1919 avati tema algatusel Peterburis Eesti Töörahva Kommuuna ülikool, milles W. hakkas töötama juhatajana ja õpetajana. 1923. a. alates on W. Leningradi ülikoolis pedagoogika professoriks. Samuti töötab ta pedagoogika professorina Herzen'i nimelises instituudis ja on olnud selle ühiskonnateaduste osakonna dekaaniks. A. 1918 toimetas ta Eesti rahvuskomissariaadi haridusosakonna häälekandjat kuukirja »Eesti kool« ja a. 1919 Eesti Töörahva Kommuuna ülikooli väljaandel ilmunud ajakirja »Töörahva Kultuur«. W. on avaldanud mõned tööd pedagoogika ja matemaatika alal, milledest võiks mainida »Kasvatus ja haridus töörahva riigi ja majandusteaduse seisukohalt« (Peterburi, 1918), »Proletariaadi kultuura põhijooned«, (*ibid.*, 1919).

W.-i vennalt Rudolf W.-ilt saadud andmed; Mälestused iseseisvuse võitluspäivilt I (1927), lk. 75 j., 81 j., 90 j. m. *T.*

**WALLNER, Rudolf,** eelmise vend, rohuteadlane ja ajakirjanik, sünd. 21. VII 1879 Tallinnas, õppis kohalikus Aleksandri gümnaasiumis, astus 1897 apteegiõpilaseks Peterburis, toimis peale vastava eksami õiendamist apteekriabilisena aa. 1900—05 Peterburis ja 1905—08 Tallinnas ja oli a. 1908 »Päevalehe« toimetuse liige. Aa. 1908—10 õppis W. rohuteadust Tartu ülikoolis, lõpetades selle a. 1910 rohuteaduse proviisorina, teotses selle järel kuni 1914. a.-ni proviisorina Peterburis ja aa. 1914—17 oma apteegi juhatajana Virumaal Kadrinas. 1917. a. sügisel toimis ta Eesti ajut. maavalitsuse tervishoiu osak. apteegi toimk. juhatajana, oli aa. 1919—20 Pariisi ülikoolis rohuteaduse alal edasi õppimas, sai a. 1921 Eesti Apteekrite Seltsi büroo juhatajaks ja seltsi ajakirja »Pharmacia« toimetajaks ning tervishoiu peavalitsuse apteegi osak. juhatajaks (viimasel kohal a. 1927 ümber nimetatud farmatsöidiliseks inspektoriks), mis ameteis on teotsenud tänini (1929). — Oma ameti kõrval on W. pikemat aega eesti ajakirjanduses tegev olnud, eriti rohuteaduse populariseerimise alal. Eriraamatuina on temalt m. s. ilmunud: Arstirohtude ladina-eestikeelne sõnastik (Tartu, 1920), *Manuale pharmaceuticum* I—II (Tallinna, 1923—24), Apteegitaks (Tall., 1925). Ka on ta kogunud rahvarohtude nimetusi, mille tulemused senini avaldamata, osa võtnud mitme seltsi tegevusest Peterburis ja kodumaal, juhtivalt tegev olnud eriti rohuteadlaste organiseerimises. W. on mitme välismaa rohuteadusl. seltsi liige ja mitme ajakirja kaastööline.

Isikl. j. m. saadud andmed. *T.*

**VARDI**, vt. **LEPP.**

**VARES, J.,** vt. **BARBARUS.**

**VARES, Martin,** ärkamisaja tegelane, sünd. 18. II 1855 Tarvastu klk. Vooru v. taluperemehe pojana, omandas hariduse Vooru valla- ja Tarvastu klk.-koolis, õiendas a. 1872 Viljandis külakoolmeistri eksami ja sai s. a. Kärstnasse õpetajaks, mis kohalt ta tagandati a. 1878, ja asus s. a. Kanepi klk. Tamme v. õpetajaks ja vallasekretäriks. Teotsedes aktiivselt kultuurilistes ettevõtetes sattus V. mingisse vastollu koolivalitsusega ja tagandati a. 1881 kooli eestseisja pastor G. v. Holst'i mõjul ametist. Saanud selle järel Kähri kreeka-katoliku usu klk.-kooli õpetajaks, vangistati ta v. Holst'i kahtlustuste tagajärjel sügisel 1881 ja vabanes vanglast süütuna apr. 1882. Kährist siirdus V. Tartu, kus ta oli esmalt »Linda« seltsi abiäris tegev, kuni a. 1885 avas raamatukaupluse. Ta suri 22. XII 1915 Tartus. — Olles aktiivsemaid ärkamisaja tegelasi, võttis V. elavalt osa nii kohapealseist kui ülemaalisist kultuurilisist üritusist, oli »Kalevala« kontsertide ringreisu organiseerijaid ja sellest osavõtjaid, seisis kirjavahetuses ärkamisaja juhtivate tegelastega, avaldas luuletisi ajalehis ja oli kaneplaste palvekirja koostaja ja üks saadikuist, kes selle esitasid senaator Manassein'ile (vt.). Tema välja antud on »Kalevala kontserdi-laulud« 2-s vihus (Tartu, 1898—1901), mis sisaldab ilmlikku muusikat; hiljemini avaldas ta »kimbukese vaimulikka meestekoorisid« »Hällist hauani« (*ibid.*, 1913). Surres pärandas V. terve oma varanduse »M. Varese toetusraha« nime all tööliste laste kasvatamiseks, õpilaste, kirjanikkude ning kunstnikkude toetamiseks. Käsikirjas on temast säilinud »Katkendid minu mälestustest» (165 lk. in $4^0$, hoiul J. V. Veski käes Tartus), mis annavad ilmeka kujutuse autoriaegseist oludest.

Post. 1915, nr. 298 j. m. saadud andmed. — Vrdl. Vaba Maa 1920, nr. 129. *A. R.*; *T.*

**WARNEKE (Warnecke, Warnechius), Joachim,** Tartu bürgermeister, sünnia. ja sünnikoht teadmata. Teda on samastatud Joachim Wernik'iga, kes päris oma isalt, Stephan Bathory' sekretärilt Paul Wernik'ilt, Murika mõisa (Murrikas, Murrikatz) ja selle